

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Yleisvaikutelma lausunnosta on että sen voidaan sanoa olevan kapea-alaisesti laadittu. Se on kirjoitettu sektorikohtaisesti. Työelämän vaatimuksia, painopisteitä tai tarpeita on käsitelty hyvin rajallisesti. Lähestymistapa on hyvin tutkintokeskeinen, liiaksikin, osaamista ja ammattitaitoja tulisi arvioida laajemmin. Ammatillista koulutusta tulisi käsitellä laajemmin. Ammatillinen koulutus ja sen alan koulutuspalvelut ovat merkittävässä roolissa elinikäisen oppimisen ja jatkuvan oppimisen koulutustarpeiden ratkaisemisessa.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Vision työstäminen on keskeneräinen, sen tulisi olla laaja-alaisemmin yhteiskuntaan, työelämään ja yrittäjyyteen kytkeytyvästi kuvattu kokonaisuus. Raportti tunnistaa osan reunaehdoista, mitkä vaikuttavat koulutukseen tulevaisuudessa. Tulevaisuuden visio jää epäselväksi. Reunaehdot ja rajoitteet mitä tulevaisuus asettaa on kartoitettu kohtalaisesti. Alueiden ja seutujen elinvoiman ja koulutuksen suhdetta tulisi käsitellä perusteellisemmin. Koko nuoren ikäluokan tavoitteellinen toisen asteen tutkinnon suorittaminen on erittäin haastava tavoite.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Yhteisöllisyys on merkittävä tekijä varhaiskasvatuksessa, sekä esi- ja perusopetuksessa. Ryhmytyminen, yhteenkuuluvuus ja sosiaalistuminen yhteisössä säilyvät merkittävinä asioina myös toisen asteen ja korkeamman asteen koulutuksessa. Näiden tekijöiden merkitystä tulisi arvioida tarkemmin esimerkiksi toisen asteen kohdalla korostuvien "yksilöllisten opintopolkujen" rinnalla. Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen välistä yhteistyötä on tarve uudistaa. Lukiotutkintoihin saisi uusia vaihtoehtoja sisällyttämällä koulutukseen ammatillisia osatutkintoja.

Valtionosuusrahoituksen perusteiden tulisi huomioida tarkemmin aluekohtaiset väestön ja työvoiman kokonaistilanteet. Jatkuvaa oppimista tukevien tutkintojen (ammatti- ja erikoisammattitutkinnot) sekä työvoimakoulutuksen rahoitustilanne tulisi korjata. Kertoimia laskemalla näiden tarjonta kapenee.

Ammatillisen koulutuksen myönteisiä vaikutuksia elämään ja työllistymiseen tulisi arvioida laajemmin, esimerkiksi yrittäjyyden edistämisen kannalta.

Monilla alueilla erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrä lisääntyy toisen asteen koulutuksessa. Tämä on seurausta oppimisvajeista mitkä ovat syntyneet aiemmin.

Eryteisesti ammatillista koulutusta koskien yleinen päätelmä on että opettajien pätevyys asettuu hyvin keskeiseksi kriteeriksi, jopa niin että sitä ylikorostetaan joissakin tilanteissa. Kokonaiskuvassa rahoitus kuitenkin ratkaisee että mitä järjestetään. Lainsäädännön tulisi olla joustavampi ja mahdollistaa ammattitaitoisten henkilöiden käyttö opettajina nykyistä monipuolisemmin, tämä antaisi lisää mahdollisuuksia myös kumppanuuksien ja yhteistyön lisäämiseen työnantajien kanssa. Näin koulutuksen rakennetta ja toimintamuotoja olisi mahdollista kehittää joustavammin, erityisesti reuna-alueilla missä kattavien koulutuspalveluiden järjestäminen on hankalaa.

TKI-toiminnan rooli tule korostumaan jatkossa. Ammatillisille koulutuksen järjestäjille tulisi määritellä enemmän roolia tässä, sekä myös palkita hanke- ja ulkoisen rahoituksen hankkimisesta samalla tavoin kuin ammattikorkeakouluja ja yliopistoja. Monilla alueilla ammatillisen koulutuksen järjestäjät toteuttavat koulutustehtävän lisäksi merkittävää alue- ja elinvoiman kehitystyötä hanke- ja kehitysprojekteilla.

Digitalisointi on tärkeätä, se on kuitenkin vain osa monimuotoista oppimista. Ammatillisessa koulutuksessa ja erityisesti käden taitoja vaativissa ammateissa lähiopetuksen osuus on tärkeätä. Oppimisprosesseissa tulisi olla mukana digivapaita osakokonaisuuksia, mikä tukisi monialaisen oppimisen ja osaamisen kehittymistä. Kokonaiskuvassa tähän asti tapahtunut digitalisointi palvelee korostuneesti tutkintokoulutusta, ei kuitenkaan riittävästi osaamisperusteisuutta ja todellisten taitojen lisäämistä.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

-

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön monialainen vaikuttavuus on tuotu hyvin esille. Vastaavanlaista lähestymistapaa tarvittaisiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen vaikuttavuuden ja roolin arvioinnissa.

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Tämä osa on hyvin keskeneräinen. Rahoitus ja toimintamallit eivät selvillä. Miksei esimerkiksi ohjata informaatiolla ja resursseilla koulutuksen järjestäjiä kehittämään jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa. Jatkuvan oppimisen rahoituksellinen asema suhteessa muihin koulutuspalveluihin jää epäselväksi. Tätä tulee arvioida laajapohjaisesti.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

-

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

-

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Koulutuksesta pudokkaiden, keskeyttäneiden, syrjäytyneiden ym. syitä tulisi perata ja selvittää. Miten oppimisesta ja kouluttautumisesta saataisiin vetovoimaisempaa tulevaisuudessa, trendikästä ja haastavaa. Erityisesti nuorten kohdalla, sekä esim. 20-29 ikäisten työmarkkinoilta sivuun jääneiden aktivointia ja motivointia tarvitaan. Onko nykyinen lähestymistapa opiskeluun ja oppimiseen liian sisältökeskeistä, tulisiko sitä rikastaa enemmän kulttuuri- ja yhteisöpainotteisilla tekijöillä, minkälaisen arvoasetelmien kautta voimme ymmärtää paremmin aktivointiin ja motivointiin vaikuttavia tekijöitä. Näihin tulisi kiinnittää riittävästi huomiota, esimerkiksi nyt keväällä käynnistyvien kunnallisten työllisyydenhoidon pilottien kautta.

Maunuksela Ari
Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä